

sonaliter comparere possit; nam si per se non possit, non cogitur per alium, seu per procuratorem adire superiorem, ut docet Navar., in Summ., capite 27, numero 90, ad quintam quæstionem; et Ugolinus, de Censur. Pontifici reservat., 3 part., cap. 2, sub tit. de Mortis articulo, quæst. 4, n. 1; et Sancius, referens plures alios in num. 14. Et ratio est, quia jura non imponunt hoc onus, ut videri potest in dicto cap. *Eos qui*, et in c. ult. 26, quæst. 6, in Concilio Arausicano I, capite 2; est autem onus committendi hoc negotium tertiæ personæ valde grave, et non carens periculo infamiæ in re gravissima, ideoque non est sine cogente jure imponendum.

26. *An facultas articuli mortis extensionem admittat.* — Auctores hinc inde opinantes. — *Quid sentiendum.* — Ultimo, dubitari solet an hæc necessitas articuli mortis extra illum extendenda sit quoad illas personas quæ, moraliter loquendo, censentur perpetuo impeditæ, vel propter incurabilem ægritudinem, aut membrorum læsionem, aut nimiam senectutem, vel paupertatem, ita ut nulla sit moralis spes, quod per se comparere aliquando ante mortem valeant. Tunc enim perinde se habent quoad impotentiam ad eundem Pontificem, ac si essent in articulo mortis; ergo inutilis est expectatio illius articuli, et alioquin erit utilissimum statim absolvi; ergo moraliter videtur reputandum totum illud tempus, ac si jam mors instaret. Curenim ille homo tanto tempore absolutione carebit sine fructu? Dubium hoc tractant Doctores generaliter de casibus reservatis Pontifici, et præsertim de Casibus Bullæ Cœnæ, ut videri potest in Covarr., in cap. *Alma mater*, 1 part., § 11, num. 15; Navar., capite 27, n. 89; et Ugolin., supra, sub dicto titulo, de Mortis art., § 4; et Sancio, dicto cap. 13, num. 36 et 37, qui alios referunt inter se dissentientes; nam quidam negant id fieri posse, nisi in casibus a jure expressis, alii vero affirmant id fieri posse, non tamen a quolibet confessore, sed tantum ab Episcopo, cui jus id committit in aliquibus casibus, præsertim in violenta manuum injectione in clericum; et inde inferunt extensionem ad reliquos casus propter similitudinem rationis, vel ex quadam æquitate naturali, seu ecclesiastica pietate. Veruntamen omissis aliis casibus, qui nunc ad nos non pertinent, in culpa et censura hæresis existimo non esse extensionem admittendam. Et imprimis quod ordinarii confessores hoc facere non possint, a fortiori sequi-

tur ex doctrina communi. Et ratio est, quia jus et Bulla Cœnæ solum excipiunt articulum mortis: ergo non licet extensionem facere, cum neque necessitas alterius temporis sit æqualis, neque alibi talis potestas sacerdotibus tribuatur. Deinde, idem dicendum censeo de Episcopo, supponendo illam sententiam, quod facultas, illi data in Concilio, sit revocata. Et ita ex vi juris communis sensit Sotus, in 4, distinct. 22, quæst. 2, art. 3, in fine; et Sancius supra cum aliis, quia ratio facta æque in Episcopo procedit, præsertim quia neque ex generali, neque ex speciali concessione facta Episcopo in aliis casibus, potest ad casum hæresis fieri argumentum, propter specialitatem ejus, juxta supra dicta. Qui ergo in illo statu constitutus voluerit ante periculum mortis absolvi, necesse est ut vel coram Inquisitoribus modo supra dicto occulte compareat, vel per viam secretam, et tacito nomine remedium a Pontifice obtineat.

SECTIO V.

De aliis pœnis spiritualibus quæ propter hæresim incurruntur.

1. *De pœna irregularitatis.* — *Una ejus pars.* — Excommunicationis pœnam paulo fusius declaravi, quia universalis est, et ad forum pœnitentiæ maxime pertinet; nunc brevius cæteras spirituales pœnas percurram, tum propter temporis angustias, tum etiam quia minus universales sunt, et magis judiciales. Post excommunicationem ergo prima pœna est irregularitas, de qua dubitari posset propter generalem regulam juris, quod *irregularitas non incurritur, nisi in casibus a jure expressis*; hic autem casus non videtur in jure expressus. Nihilominus dicendum est per hæresim statim ipso jure fieri hominem irregularem, quantumcumque sit hæresis per accidens occulta. Hoc late probavi expendendo jura, in tomo quinto, disputatione 43, sectione prima, ad quem locum lectores remitto. Et videri etiam potest Penna, 3 part. Directorii, comment. 162; Sanc., libr. 2 Decalogi, cap. 25; Farinac., de Hæresi, quæst. 189, num. 43, et quæst. 192, a n. 67; et Mendocça, libr. 3 ad Concilium Elibertin., cap. 28 et 29, ex quo Concilio, can. 51, nostra assertio colligitur, et ex Bulla Clementis VII supra citata. Et declaratur breviter, nam hæc irregularitas in duabus partibus consistit. Prima est inha-

bilitas assumendi ordines, quæ laicos comprehendit quoad omnes ordines, et clericos inferiores quoad ascensum ad superiores ordines. Et hæc pars habetur expresse in dicto can. 51, et in aliis juribus citandis.

2. *Alter pars.* — Secunda pars illius pœnæ est inhabilitas ad ministrandum in ordine jam suscepto, quæ ad clericos tantum pertinet, et hæc non videtur tam manifeste in jure expressa; nihilominus tamen certum est etiam quoad hanc partem hanc irregularitatem incurrere, quod sentiunt communiter Doctores; tum quia communiter solet esse conjuncta cum prima; tum etiam quia hoc semper observavit Ecclesia, ut sumitur ex Felice Papa, epist. 3, et ex Innocentio I, epist. 18 ad Alexand., capit. 3, et epistola 22 ad Episcopos Macedon., cap. 4, et ex Leone Papa, epistola tertia ad Julianum, et aliis relatis 4, quæstione septima; et ex Cypriano, epistola 68, qui refert ita fuisse decretum a Cornelio Papa, et sumitur ex epistola ejus, quam refert Eusebius, lib. 6, cap. 35; et ex Augustino, epistola 50, et libro de Unico Baptismo, c. 12, ubi dicit aliquando Ecclesiam in hoc concedere indulgentiam, ut in Concilio Nicæno et Ephesino, tamen generalem regulam esse quam posuimus; unde certum est aliud non licere sine speciali dispensatione, quam solum Pontificem posse concedere in citato loco ostendi, ubi etiam probabilius duxi revocatam esse facultatem a Tridentino concessam Episcopis ad dispensandum, licet oppositum non improbabiler velint Sanc., supra, numer. 18; Farinac., de Hæresi, quæst. 192, n. 79; Garcia, p. 11, c. 10, num. 85.

3. *De pœna infamiæ.* — *Probatum ex jure.* — *Et ex ratione.* — Secunda pœna est infamia, quæ videri potest temporalis magis quam spiritualis; habet tamen spirituales etiam effectas, et valde interna est, et conjuncta cum irregularitate, et ideo inter has pœnas illam numeramus. Est igitur certum hæreticos, tam jure canonico quam civili esse infames. Ita sumitur ex cap. *Infames*, 6, quæst. 1, et ex cap. *Alieni*, 2, quæst. 7, quæ sunt Stephani et Dionysii Pontificum; item ex cap. *Excommunicamus*, 1, paragr. *Credentes*, de Hæret., ubi etiam fautores hæreticorum, qui intra annum non resipiscunt, declarantur infames; ergo multo magis ipsi hæretici. Item ex cap. 2, paragr. *Hæreticus*, et cap. *Statum*, 2, de Hæret., in 6, ubi additur hanc infamiam redundare in filios usque ad secundam generationem per lineam paternam; per maternam

autem tantum in prima, si parentes in errore pertinaces moriantur. Præterea imponitur hæc pœna in Authent. *Gazaros*, c. de Hæretic., et alii juristæ putant esse antiquiorem, ex leg. *Cunctos populos*, c. de Summa Trinitate. Ratio autem hujus pœnæ clara est, quia crimen hæresis est valde odiosum, et infame ipso facto in populo christiano; ergo merito illi addita est legalis infamia per utrumque jus humanum. Consistit enim hæc infamia in hoc, quod infamibus ad omnes dignitates portæ clauduntur, ut dicitur in regul. *Infamibus*, 88, de Regul. jur., in 6; hæretici autem merito redduntur inhabiles ad dignitates, officia et beneficia, ut in dictis juribus dicitur, quia ita expedit et ad vindictam tanti criminis, et ad honorem fidei, et ad fidelium securitatem. Unde fit ut hæc pœna omnes comprehendat tam laicos quam clericos, tam ignobiles quam nobiles, qui propter hæresim merito nobilitate privantur; de quo videri possunt Simanc., tit. 46, n. 68; et Rojas, singulari 157.

4. *An hæc pœna incurratur ipso facto.* — Sed quæres an hæc pœna ipso facto, et ante sententiam etiam declaratoriam criminis incurratur. Negat Sancius, lib. 2 Decalog., cap. 26, numer. 1, et cum illo Farinac. supra, quæst. 189, num. 56. Respondetur tamen affirmando, in quo auctores fere conveniunt, Castro, lib. 2, c. 5 et 9; Simanc. supra, num. 66; et Rojas, in singulari 81; Penha, in Director., 4 part., comment. 4, qui alios citat; et colligitur aperte ex dictis juribus; nam addunt particulam *ipso jure*, et quod per talem legem declarantur infames. Est autem hæc pœna, ex illis quæ sine ulla controversia inferri possunt sine actione judicis, quia in sola privatione consistit, et externam executionem positivam non requirit. Ex quo inferitur hæreticum, quantumvis occultum per accidens, statim incurre hanc pœnam, sicut incurrit censuram, quia quoad hoc est ejusdem rationis cum censura, et similibus verbis fertur.

5. *Dubium subortum resolvitur.* — Statim autem oritur dubitatio, quia videtur repugnantia quod homo fiat infamis per delictum occultum, cum infamia in notitia aliorum consistat. Quod dubium tractavi late in tomo 5, disp. 48, sect. 1, ubi videri potest; summa doctrinæ est, per tale delictum statim incurri infamiam quoad effectus juris, qui sunt inhabilitates ad officia, etc., quamvis substantia ipsa infamiæ (ut sic dicam) quæ in facto et actuali notitia aliorum consistit, non statim incurratur.

6. *De privatione spiritualis potestatis ordinis.* — *Prima opinio antiqua.* — *Suadetur ex variis decretis.* — Tertia pœna in hoc genere est privatio spiritualis potestatis. Est autem supponendum duplicem esse potestatem spiritua-lem in Ecclesia, scilicet, ordinis et jurisdictionis. Prior datur per aliquam ordinationem, et dirigitur per se primo ad conficienda sacramenta, et consequenter ad efficienda sacramentalia. Potestas autem jurisdictionis ordinatur ad actus judiciales vel in foro interno, vel in externo. In hoc ergo tertio puncto solum agimus de potestate ordinis, circa quam fuit antiqua opinio, quod hæretici eo ipso priventur hac potestate, ut refert Castro, libro 2 de Just. hæret. punit., cap. 21, ubi illam tribuit Magistro et Gratiano; et potest etiam tribui aliquibus juristis, qui absolute dicunt privari hæreticum omni potestate spirituali, ut videri potest in Simanc., tit. 46, num. 58 et sequentibus. Et suadetur ex quibusdam decretis, asserentibus ordinationes factas ab episcopis hæreticis esse irritas, cap. *Arrianos*, 1, quæst. 1, cap. *Convenientibus*, et cap. *Si qui voluerint*, 1, quæst. 7, et cap. *Ordinationes*, 9, q. 1. Non potest autem illud esse verum, nisi Episcopus privetur potestate ordinis; alioquin, data potestate, actus esset validus, cum jurisdictionem essentialiter non requirat.

7. *Secunda opinio Castri.* — At vero Castro supra distinguit inter potestatem ordinis ad conficienda sacramenta, vel sacramentalia, et de priori reprobatur dictam sententiam; de posteriori autem affirmat, et posse per Ecclesiam auferri, et de facto tolli ab hæretico ministro. Primum probat, quia hæc sacramentalia per Ecclesiam sunt instituta; ergo potest illa revocare; ergo etiam potest potestatem ad illa conficienda auferre. Secundum autem probat ex capit. *Ecclesiis*, ubi dicitur, Ecclesias consecratas ab his qui non habent fidem Trinitatis, esse iterum consecrandas; et idem dicitur in duobus capitibus sequentibus, et de paramentis altaris ab hæreticis benedictis idem dicitur in c. *Agapitus*, de Consecr., distinct. 4; ergo signum est hæc sacramentalia facta ab hæretico esse nulla, alioquin non essent iteranda; ergo privatur hujusmodi potestate.

8. *Notatio pro decisione.* — Ad definiendam veritatem, oportet distinguere inter potestatem ordinis quoad substantiam ejus (ut sic dicam), vel quoad usum, et in ipso usu distinguenda sunt duo, scilicet, vel quod recte

et honeste fiat, vel quod rite et valide fiat. Item hoc secundum subdistingendum est ferè simili seu eadem distinctione; quia potest actus esse validus quoad dandam consecrationem vel potestatem aliquam expeditam ad omnem usum ejus, vel tantum ligatam, et quasi suspensam. Et quando datur hoc posteriori modo, quamvis quoad substantiam (ut ita dicam), apud Deum valida sit consecratio et ordinatio, nihilominus in ordine ad usum recipientis talem ordinationem censetur quasi irrita, et ita solet in foro Ecclesiæ appellari.

9. *Primum pronuntiatum de fide certum, contra primam opinionem.* — Primo ergo certum est potestatem ordinis, quoad suum esse et substantiam suam, non auferri propter hæresim. Hoc est de fide certum, ut tradit divus Thomas 2. 2, quæst. 39, art. 3, et dixi latius tomo 3, in 3 part., disp. 3, section. 4. Ratio est, quia hæc potestas datur per characterem indelebilem; ergo non potest auferri, quia character non deletur. Cujus signum etiam est, quia clericus hæreticus emendatus, et punitus per Ecclesiam, non ordinatur iterum ut possit ad usum ordinum restitui. Et ratio a priori est, quia neque Ecclesia potest hanc pœnam imponere, cum characterem auferre non valeat; neque etiam ipso jure divino amittitur, amissa fide, quia non fundatur in illa, sed ad summum in characterem baptismali, nec de tali jure divino constare potest, alioquin etiam per hæresim mentalem hæc potestas amitteretur, quod valde absurdum et inordinatum esset. Atque hinc fit ut actus hujus potestatis, qui intrinsece jurisdictionem non requirit (sicut requirit absolutio sacramentalis), validus sit quoad substantiam, vel, ut ita dicam, quoad proprium et per se effectum ejus. Itaque hæreticus, etiam declaratus et denunciatus, consecrans juxta ritum Ecclesiæ, verum conficit sacramentum, et Episcopus similiter hæreticus ordinans sacerdotem debito ritu, illum efficit verum sacerdotem, et sic de aliis. Hoc etiam est de fide, quia non potest Ecclesia impedire, quin verum fiat sacramentum cum suo effectum, quando fit a ministro habente potestatem, et applicante debitam materiam, et formam, sine obice ex parte recipientis, ut in materia de sacramentis latius probatur, et citato loco videri potest.

10. *Secundum bipartitum.* — Secundo, dicendum est hæreticum privari usu potestatis ordinis; ita ut neque recte, aut honeste possit illum exercere, neque omnino rite quoad fo-

rum Ecclesiæ. In hoc sensu intelligendi sunt Magister et Gratianus, ut a gravi errore illos excusemus; et prior pars etiam jure divino probari potest, quia hæreticus est indignissimus illo ministerio; iniquus autem minister jure divino prohibitus est in eo statu sacramenta ministrare, ut notum est. Deinde per Ecclesiam addita est specialis prohibitio, ratione ejus, etiamsi hæreticus apud Deum resipiscat credendo, et pœnitentiam agendo, nihilominus non possit licite sic ordinem exercere, donec per Ecclesiam absolvatur; hoc enim non est de jure divino, ut constat: ergo est de ecclesiastico. Existimo tamen provenire hanc prohibitionem ex ipsa censura excommunicationis, quatenus virtute includit suspensionem ordinis. Altera vero pars probatur ex juribus allegatis pro prima sententia; nam, licet ordinatio facta ab hæretico valeat quantum ad conferendum ordinem, nihilominus sic ordinatus non recipit usum ordinis, sed suspensus manet, et quoad hoc dicitur illa ordinatio aliquo modo irrita quoad acceptionem Ecclesiæ; et ita loquuntur dicta jura, et communiter sic exponuntur a Glossis et Doctoribus ibi; et videri potest Covar., in capite *Alma mater*, 1 p., § 6, num. 6, et quæ dixi in citato loco de Sacramentis.

11. *Tertium contra Castrum, in num. 7.* — *Ratio hujus pronuntiatum.* — Tertio et ultimo addo, probabilius esse idem dicendum esse de potestate conficiendi sacramentalia. Itaque aqua, verbi gratia, benedicta a sacerdote hæretico debito ritu, benedicta manet; idem de ecclesia consecrata ab Episcopo, et similibus. Ita tenet Glossa in dicto cap. *Ecclesiis*, et sequentibus, et optime exponit illa jura intelligenda esse, quando hæreticus non servat ritum Ecclesiæ Catholicæ. Ratio est, quia ibi concurrunt omnia necessaria ad valorem actus; nam ex parte ritus id supponitur; ex parte vero potestatis, probabile est non posse Ecclesiam illam auferre, supposita institutione sacramentalium, quia etiam datur ex vi characteris. Quicquid vero sit de potestate Ecclesiæ, multo certius est, non abstulisse hanc facultatem, quia talis pœna scripta non invenitur, neque ex aliquo usu Ecclesiæ colligi potest; neque erat consentaneum relinquere potestatem majorem ad conficienda sacramenta, et negare ad sacramentalia, quæ quasi accessoria sunt.

12. *De privatione spiritualis jurisdictionis, ac etiam civilis.* — Quarta pœna in hoc genere est privatio potestatis jurisdictionis, præsertim

ecclesiasticæ, in utroque foro pœnitentiæ et judiciali; atque etiam extenditur ad jurisdictionem civilem, seu temporalem. Ita docet D. Thomas 2. 2, q. 39, art. 3; et Soto, in 4, d. 20, q. 1, art. 3; et Castro, d. lib. 2, c. 23; et Azor, tom. 1, lib. 8, c. 11, q. 7, et 13, quæstione septima; et Simanc., dict. tit. 46, num. 62 et sequentibus. Et absolute est vera sententia, si recte explicetur, et illam explicando, eam etiam probabimus. Duobus enim modis intelligi potest privari hæreticum jurisdictione, scilicet, vel ex vi ipsius hæresis, nulla interveniente punitione Ecclesiæ, vel ex peculiari lege pœnali Ecclesiæ, quæ lex cogitari potest vel specialis et propria, vel in excommunicatione inclusa.

13. *Sententia Castri, ejusque fundamentum.* — Primo igitur Castro, proxime citato loco, dicit hæreticum privari jurisdictione, saltem ecclesiastica, priori modo, ac proinde ex vi juris divini. Fundamentum est, quia hæreticus ex vi hæresis præscinditur ab Ecclesia, et desinit esse membrum ejus; ergo amittit omnem jurisdictionem in illam. Antecedens supponitur ex materia de Ecclesia, de qua supra, disput. 9, sect. 1, num. 5. Consequentia probatur, tum quia in nulla republica aliquis habet jurisdictionem, nisi pars sit illius reipublicæ; tum etiam quia nemo habet jurisdictionem in Ecclesia, nisi sit caput ejus, aut saltem per influxum a capite; vel aliter, nisi sit caput, aut primum et universale respectu totius Ecclesiæ, vel proximum et particulare respectu alicujus partis Ecclesiæ. Neutro autem modo potest hæreticus habere jurisdictionem ecclesiasticam, quia cum non sit membrum, multo minus potest esse caput, aut primum et universale, quod principalissimum membrum Ecclesiæ est, aut proximum seu particulare, quia etiam illud esse debet ex præcipuis membris. Neque etiam potest habere hanc jurisdictionem per influxum a capite, quia caput non influit, nisi in membra corpori unita. Et ideo in Conciliis et decretis, sæpe dicitur hæreticos omni ecclesiastica jurisdictione indignos esse.

14. *Impugnatur.* — *Ad fundamentum Castri.* — Nihilominus hæc sententia vera non est, et, ut existimo, neque probabilis; illamque impugnat Cajetanus, tom. 1 Opusc., tract. 1, de Potestate Pontif., c. 18 et 19; et Soto, in 4, d. 22, q. 2, art. 2; sumitur ex Sylvest., verb. *Confessor*, 1, quæst. 19 et 20; Panorm. et Innoc., in cap. *Veritatis*, de Dolo et contum.; Navar., cons. 10, de Hæret.; et Sanc., dicto

lib. 2, capite 9, num. 10. Ratio est, quia fides non est fundamentum omnino necessarium jurisdictionis ecclesiasticæ, vel e contrario hæreticus non est incapax omnino jurisdictionis ecclesiasticæ; ergo non perditur talis jurisdictio per hæresim ex vi juris divini. Consequentia evidens est, quia illud jus non potest esse quasi naturale, cum ex natura rei illæ duæ res, scilicet, jurisdictio et fides, non sint necessario connexæ; neque etiam tale jus divinum positivum est, quia nullibi ostendi potest, neque in lege gratiæ similia positiva jura inveniuntur. Antecedens autem probatur primo, quia absolutio data ab hæretico in extrema necessitate est valida, ut habet communis doctrina in quarto, distinctione 18; ergo habet jurisdictionem. Secundo, quia alias per hæresim mentalem amitteretur jurisdictio, etiam pontificalis, quod Castro consequenter concedit; est tamen absurdissimum, et contra rectam Ecclesiæ institutionem; quia alias Papa, verbi gratia, qui semel incideret in hæresim mentalem, deberet renuntiare pontificatui, vel in illo permanere fide, et sine vera jurisdictione, quorum primum est moraliter impossibile, et secundum Ecclesiæ perniciosum. Et hoc incommodum fere eodem modo sequitur, etiamsi id asserat de hæresi externa per accidens occulta, et applicari potest ad Episcopos, et ad alios pastores, et judices Ecclesiæ. Unde etiam repugnat illa doctrina antiquæ Ecclesiæ consuetudini, quæ Episcopos hæreticos retractantes hæresim, aliquando in suis muneribus et dignitatibus recipiebat sine nova episcopatus concessione, ut ex Conciliis Nicæno et Chalcedonensi colligitur, et ex cap. *Convenientibus*, cum aliis, 1, quæst. 7; ergo signum est, ex vi solius hæresis non amitti episcopatum, vel jurisdictionem ejus. Neque obstat fundamentum contrariæ sententiæ, quia, licet hæreticus sit indignus jurisdictione, potest in illa tolerari propter justam causam; neque est incapax illius, quia et sufficit character, et Deus operari potest per membra præcisa et separata, præsertim quia hæreticus semper manet sub jurisdictione Ecclesiæ, et ita etiam durat capax illius.

15. *Statuitur vera sententia.*—*Soto et Azor animadvertuntur.*—Dicendum ergo est hæreticum privari hac jurisdictione per Ecclesiæ, hanc pœnam imponentem. Non invenitur autem jus in quo hæc pœna specialiter, et ut ab aliis distincta, ipso jure imponatur; et ideo relinquatur solum imponi, ut est inclusa in excommunicatione. Et ita locutus est

D. Thomas, et alii auctores proxime citati, atque etiam Soto et Azor prius allegati; nec isti duo non considererunt D. Thomam esse locutum secundum jus antiquum; et ideo dixerunt etiam nunc privari hæreticum jurisdictione, etiamsi sit per accidens occultus. Hoc autem nunc subsistere non potest, juxta supra dicta, propter Extravagantem *Ad evitanda*; et ideo dicendum est hæreticum quoad se (ut ita dicam) statim privari jurisdictione, etiamsi per accidens occultus sit, quia non potest licite illa uti; quoad alios vero non privari, sed tolerari in illa, donec per sententiam declaratur, ut recte dixit Sylvest., verb. *Hæresis*, num. 16, quia absolutio data ab hujusmodi hæretico, per se loquendo, valida est, sicut data a quolibet alio excommunicato non denunciato. Idemque est de qualibet alia sententia, ut ex materia de excommunicatione constat.

16. *De pœna privationis beneficiorum.*—*An sit ipso jure lata an ferenda.*—Quinta pœna est privatio beneficiorum ecclesiasticorum, quæ fere eodem modo ac præcedens declaranda est. Nam imprimis est certum nec latam esse, nec sequi ex vi solius juris divini, ut probant supra adducta cum proportione applicata. Nam si pontificatus vel episcopatus non amittuntur hoc modo, ex vi solius divini juris, cur amittentur inferiora beneficia? Deinde est certum hanc pœnam esse impositam jure ecclesiastico, quod statim afferemus. Dubitant autem auctores, an sit hæc pœna ipso jure lata, ita ut hæreticus externus, quantumvis occultus, statim amittat beneficium; an tantum sit pœna ferenda, ita ut non perdat quis beneficium, donec per sententiam illo privetur. Possunt autem in beneficio duo distingui, scilicet, spirituale jus, et temporale annexum, quod in fructibus et emolumentis consistit. Hæc ergo pœna principaliter versatur circa primum, nam juxta illud judicandum est de reliquo; accessorium enim sequitur principale.

17. *Prima sententia.*—Est ergo prima sententia, quæ affirmat hæreticum externum, ipso jure, et ante omnem sententiam latam, et licet occultus per accidens sit, privari statim omnibus beneficiis ecclesiasticis. Ita tenet Bern. Diaz, in Pract. criminal., cap. 114, et refert multos, quorum opinionem magis probat Covar., lib. 2 Variar., capite octavo, numero 4, et eadem supponit in c. *Almamater*, 1 parte, cap. 2, num. 9, quatenus dicit beneficium hominis hæretici posse impetrari et conferri ante sententiam contra illum latam. Et idem confirmari videtur ex quodam Motu proprio

Pii V, relato in Directorio Inquisitorum, circa finem, in quo reservat Sedi Apostolicæ beneficia hominis hæretici a die commissi criminis; ergo signum est ex tunc vacare. Ita colligit ex illo Motu proprio Penna, defendens acriter hanc sententiam in Director., 3 p., comment. 162, ubi etiam affert doctrinam Locati, in fine operis judicialis, dicentis cautum esse ut resignationes beneficiorum ab hæretico factæ non valeant a die commissi criminis, quia beneficium jam vacat; ergo signum est ipso facto amitti. Idem tenet Navar., cons. 19 de Hæret., et Sancius, referens plurimos, dicto lib. 2, cap. 26, n. 6; et idem tenui in tomo 5, disput. 43, sect. 1, num. 4; et novissime citatis aliis, Garcia, de Benef., part. 11, c. 10, num. 60; Farin., de Hæresi, quæst. 189, a num. 69; et in favorem hujus sententiæ tria jura allegantur, scilicet, cap. *Quo jure*, distinct. 8, cap. *Ad abolendam*, § 1, de Hæret., ibi, *Spoliatus beneficiis*, quod verbum executionem significat, et cap. *Ut Commissi*, de Hæret., in 6.

18. *Secunda sententia contraria præcedenti.*—*Fundamentum primum.*—*Confirmatur.*—Nihilominus contrariam sententiam, scilicet, hanc partem non incurri ipso jure, donec per judicem imponatur, defendit Castro, lib. 2, de Punit. hæret., cap. 9, et sequitur Siman., titulo 46, num. 71 et 72; et Ludov. Gomez, in Regul. de annali possessor., quæst. 52; Vasquez, 1, 2, disput. 172, cap. 2, num. 11; Henriq., lib. 13 de Excomm., cap. 56, num. 2. Fundamentum est, quia imprimis beneficia non amittuntur, amissa fide, quasi per necessariam sequelam ex vi juris divini, ut a fortiori probant dicta in præcedenti puncto. Deinde quia in jure canonico non inveniuntur verba, quæ satis significant illam pœnam per ipsam legem executioni mandari ipso facto. Quod breviter ostendo discurrendo per allegata jura. Nam imprimis dictum cap. *Quo jure*, solum est quædam sententia Augustini, et non fert legem ecclesiasticam, sed refert imperatoriam, quæ de spirituali pœna nihil poterat statuere, et præterea verba sunt: *Nihil nomine Ecclesiæ audeat possidere*, quæ non possunt verificari, nisi post sententiam latam, ut patebit; neque etiam in rigore aliud requirunt. Secundum vero, cap. *Ad abolendam*, induci potest in contrarium, nam prius dictum fuerat hæreticum clericum esse degradandum, et postea additur: *Beneficiis spoliatum esse tradendum*, etc.; ergo potius significatur spoliari beneficiis per factum hominis, quam per

legem ipsam. In tertio vero, cap. *Ut commissi*, verba sunt: *Privandi, vel privatos nunciandi beneficiis ecclesiasticis*, quod ita ab aliquibus exponitur, ut particula vel expositive sumatur, ut sensus sit, privandi, id est, privatos denunciandi. Ita Penna cum aliis; Covarruvias autem exponit per partitionem accomodam, id est, quod hæretici declarantur privati; complices autem hæreticorum privandi sint. Sed utraque expositio videtur voluntaria, et rigorosa, in materia pœnali. Unde videtur facilius dici posse Pontificem sub disjunctione fuisse locutum, quia noluit modum determinare, in quo sensu ille textus potius favet huic sententiæ. Neque enim motus Pii V recte inducitur, quia ibi solum refertur beneficium vacans propter hæresim; quando autem vel quomodo vacare incipiat, non declaratur. Ac denique quod resignatio sit nulla a die commissi criminis, nullo jure declaratur. Ex quibus concluditur argumentum, quia pœna non incurritur ipso jure nisi ita sit jure expressum; sed in ista hoc non invenitur: ergo. Accedit, quod in capite *Excommunicamus*, 1, § *Credentes*, de Hæret. dicitur, *credentes, etc., esse deponendos, seu beneficiis privandos*, quæ verba solent de complicitibus explicari; at vero credentes etiam hæretici sunt, ut supra tetigi et infra latius dicendum est.

19. *Decisio auctoris per duo pronuntiata.*—*Primum pronuntiatum.*—In hoc puncto existimo posse dictas sententias aliquo modo conciliari, ita ut prior moderanda sit, ut non procedat de perfecta amissione beneficii, etiam quoad proprietatem, ut sic dicam; secunda vero extendenda sit, vel ita interpretanda, ut non neget aliquo modo amitti beneficium, vel potius quasi confiscari ipso facto, et ante omnem sententiam. Ad quod explicandum, dico imprimis hæreticum, ante latam sententiam, non teneri ad dimitendum beneficium, neque se spoliandum. Unde si nunquam denuntietur, et secreto respiscat, tuta conscientia potest illud retinere, nulla collatione nova, vel prioris confirmatione postulata. Ita docent multi etiam ex auctoribus primæ sententiæ, ut Salzedo, in Scholio ad Bernardum Diaz, et Sancius, qui plures alios allegat. Et hoc ad minimum convincunt fundamenta secundæ sententiæ. Et ex hoc optime colligitur non fuisse amissum beneficium, quoad proprietatem, ipso facto, alias non posset juste retineri, præsertim perpetuo, sine nova collatione. Et hinc etiam sequitur tuta conscientia retinere hæreticum

fructus talis beneficii, quamdiu sententia contra ipsum non profertur, si alioquin suo muneri satisfacit, quia est vere dominus beneficii.

20. *Secundum pronuntiatum.* — Secundo, dicendum est ante omnem sententiam amitti aliquod jus circa beneficium ipsum, seu quasi infirmatur prior titulus, aut veluti confiscatur. In hoc sensu vera est prima sententia, et maxime ostenditur ex illo effectu, quod beneficium impetrari potest a die commissi criminis, et resignatio ab illo facta ab eodem tempore invalidari; nam, licet de hoc effectu non constet proprio et speciali jure, satis est quod usu et stylo curiæ probetur; et mea sententia comprehendere potest in cap. *Cum secundum leges*, de Hæret., in 6. Ex quo etiam constat omnes fructus ex tali beneficio perceptos, ab eodem die esse confiscatos; et ideo hanc vocavi quasi confiscationem beneficii, quæ ex dicendis de propria aliorum bonorum confiscatione magis elucidabitur. Advertendum hic est collationem novi beneficii factam hæretico ipso jure esse nullam, ita ut nec post conversionem possit illud retinere absque nova concessione, ut constat ex cap. 2, § *de Hæreticis*, in sexto, et Doctoribus quos refert et sequitur Sanchez, citato cap. 26, num. 4; et Garcia, part. 11, cap. 10, num. 72 et 80; et Azor, tom. 1 Instit. moral., lib. 8, c. 13, quæst. 8.

DISPUTATIO XXII.

DE TEMPORALI PŒNA HÆRETICORUM, QUÆ FIT PER CONFISCATIONEM TEMPORALIUM BONORUM.

Post spirituales pœnas, dicendum sequitur de temporalibus, quæ bonis etiam temporalibus privant; in quo ordine solent distinguere tria genera bonorum, scilicet, vitæ seu corporis, famæ et fortunæ. De infamia, quæ opponitur secundo generi bonorum, dictum jam est propter rationem superius tactam. Pœnas autem privantes bonis primi generis nos corporales vocamus, de quibus disputatione sequenti dicturi sumus. Hic ergo solum agimus de pœnis, quæ privant bonis fortunæ, seu externis, et has vocamus speciali modo temporales, omnesque sub confiscatione bonorum comprehenduntur, quia in illo genere nulla major pœna esse potest, et in illa tanquam partes in toto reliquæ omnes continentur. Hæc igitur confiscatio a nobis declaranda est,

quantum Theologis utile fuerit, et brevitatis temporum permiserit: nam quæ juristæ de illa tradunt, fere infinita sunt.

SECTIO I.

Utrum confiscatio bonorum sit pœna ipso jure hæreticis imposita, et quæ ab illis ipso facto, et ante omnem sententiam incurratur?

1. *Confiscatio et fiscus quid?* — Primum omnium necessarium est vocem exponere; et imprimis quoniam *confiscatio* dicitur habitudinem ad fiscum, sciendum est ex Augustino, Ps. 146, in fine, et Isidoro, lib. 20 Etymolog., c. 9, *fiscum* significare saccum publicum, in quo pecuniæ publicæ reponuntur, id est, ærarium, seu thesaurum bonorum, seu jurium regalium. Unde lege secunda, in principio, ff. Ne quid in loco publico, bona propria principis res fiscales dicuntur. Et secundum communem usum solus rex vel princeps supremus dicitur habere *fiscum*. Et claritatis gratia possumus distinguere duplicem *fiscum*, scilicet *civilem*, qualis est regius, et *ecclesiasticum*, qualem habet Pontifex, et suo modo possunt habere Episcopi, vel particulares Ecclesiæ. Hinc ergo *confiscatio bonorum* dicitur quædam specialis applicatio bonorum delinquentis ad *fiscum*, per quam fit ut et talia bona sint specialiter obligata *fisco*, et *fiscus* ipse aliquod jus ad talia bona acquirat. Et hoc modo, in lege *Procuratores*, ff. de Jure fisci, talia bona dicuntur devoluta ad *fiscum*, et in leg. *Quisquis*, C. ad Legem Juliam majestatis, dicuntur addita *fisco*. Et hæc sufficiunt ad explicationem vocis; nam res ipsa explicando effectus confiscationis declaranda est.

2. *Prima assertio pro prima parte tituli.* — Hoc supposito, dicimus primo, propter delictum hæresis utroque jure impositam esse pœnam confiscationis omnium bonorum personæ sic delinquentis. Ita jure civili tantum est in lege *Manichæos*, cum duabus sequentibus; et Authent. *Gazaros*, c. de Hæret., et l. *Quisquis*, et leg. ult., c. ad legem Juliam majestatis, et in leg. ult., c. de Bonorum præscriptionibus. In jure autem canonico est celebris textus in cap. *Cum secundum leges*, de Hæret., in 6, ubi Gloss. et Doctores, et omnes qui de hæreticis scribunt. Et ratio redditur, tam in illo textu, quam in aliis, quia leges humanæ puniunt crimen læsæ majestatis humanæ, imo interdum etiam minora crimina, confis-

catione bonorum; ergo multo magis crimen læsæ majestatis divinæ, quod per hæresim committitur, tali pœna puniendum est. Secunda ratio esse potest, quia hæ pœnæ infliguntur, ut timore illarum homines a delictis absterneant; maxime autem solent homines timere privari bonis omnibus, et ideo talis pœna aptissima est ad homines coercendos. Tertia item ratio addi solet, quia hæretici sunt sæpe hostes Ecclesiæ et fidelium, et ideo, ut debilitentur vires eorum contra Ecclesiam, privantur bonis temporalibus, quibus homines ad persequendos hostes maxime juvari solent.

3. *Objectio contra proxime resoluta, circa quam videri potest late Farin., de Hæret., q. 291, toto parag. 1. — Solvitur.* — Sed objici potest: nam hinc sequitur ut filii innocentes propter peccatum patris puniantur; quod videtur esse contra naturalem æquitatem, quæ jubet ut pœnæ ferantur in auctores delictorum, et non ultra progrediantur, leg. *Sancimus*, cod. de Pœnis. Et sequela patet, quia si parentes omnibus bonis priventur, necesse est ut filii eisdem careant, et paupertate affligantur. Maxime vero videtur hoc pietati repugnare, quando filii sunt catholici; nam plus eis favere debet propria fides quam paterna perfidia. Ad objectionem respondetur primo, bona quæ confiscantur, non esse filiorum, sed parentis; nam si aliqua sunt propria filiorum, illa non confiscantur sine proprio peccato ipsorum, ut infra dicitur; pater autem suis bonis privatur propter suum delictum. Quod autem inde consequenter sequatur filiorum egestas, non est considerandum, quia non propterea filius per se punitur, seu in se, sed per accidens, seu in alio. Addimus vero secundo, interdum ex intentione et verbis legis, pœnam in his temporalibus bonis, vel etiam in infamia directe extendi ad filios propter peccatum patris, quod non est contra æquitatem, sed ad bonum commune necessarium, ut tradit Innocentius III, in capite *Vergentis*, et habetur etiam in lege *Quisquis*, § primo, cod. ad Legem Juliam majestatis. Et ratio est, primo, quia filius est quædam res patris, et ideo pater in filio tanquam in re sua puniri potest. Secundo, quia hoc modo multum augetur pœna ipsorum parentum, propter amorem filiorum, et ita fit ut magis delinquere timeant. Tertio, quia propter atrocitatem delicti, et propter exemplum aliorum, et propter memoriam parentum, quæ in filiis manet, ita sæpe necessarium est. De qua vi-

deri possunt quæ late tradit Siman., tit. 29. Ad alteram vero partem, de filiis catholicis, olim in legibus Codicis addebatur illa limitatio, quod filii catholici suis legitimis non privarentur, quæ probata etiam fuit in concilio Toletano IV, capite 60, et habetur in capit. *Judæi*, 1, quæstione 4; postea vero jure novo canonico, 1, quæst. 4, ablata est limitatio propter rationes tactas, et habetur in dicto c. *Vergentis*, de Heret., et magis in epistola originali Innocentii III explicatur.

4. *Secunda assertio.* — *Sot. et Navar. non repugnant assertioni.* — *Probatur ex jure.* — *Fundatur ratione.* — Dico secundo hanc pœnam confiscationis bonorum latam esse ipso jure, et ita incurri ipso facto ante omnem sententiam, etiam criminis declaratoriam. Contra hanc assertionem referri solent Soto, lib. 1, de Justit., quæst. 6; et Navarr., capit. 23, num. 66, in Summa, et quidam alii, ut videre licet in Sancio, dicto libro secundo, capite octavo; sed oportet advertere aliud esse loqui de privatione bonorum, aliud de confiscatione; hæc enim duo valde distincta sunt, ut ex declaratione vocis supra data intelligi potest, et sequentibus sectionibus evidentius fiet. Dicti ergo auctores de privatione bonorum loquuntur, de qua postea dicemus, et ita non contradicunt assertioni positæ, quæ communis, et certissima est; et de illa videri possunt Vasq. 1. 2, disputatione 170, num. 9; et Sancius supra, et capite 26; Siman., tit. 9, num. 189 et sequent.; Anton. Gomez, 3 tom. Opusc., in ult.; et Bursatus, cons. 292, in tertio volumine, ubi, num. 10, ait sententiam judicis non facere confiscationem, sed declarare ac denunciare jam factam; et quamvis in jure civili antiquo hæc assertio non esset in hoc peccato expresse declarata, sufficere poterat, quod in crimine læsæ majestatis humanæ ita esset imposita; nam postea facta est in hoc æquiparatio in peccato hæresis. Verumtamen etiam in illo ita declaratur hæc pœna in dicta Authent. *Gazaros*, cod. de Hæret., et in dicto cap. *Cum secundum leges*, additur particula *ipso jure*, et declaratur, quod ante sententiam non fiat executio, in quo aperte supponitur ante sententiam fieri confiscationem, et ita in quadam lege Hispaniæ, lib. 8 Novæ recompilationis, titulo 21, l. 1, expresse additur particula: *Ante sententiam declaratoriam*. Ratio vero in gravitate criminis fundatur.

5. *Confirmatur.* — Præterea declaratur et confirmatur assertio ex duobus effectibus,